



Malmö högskola

Lärande och Samhälle

Kultur – Språk – Medier

Självständigt arbete på grundnivå del III

15 högskolepoäng

Värdegrunden

Elin Skaremark-Nyman

Lärarexamen 210hp

Handledare: Ange handledare

Kultur, Medier, Estetik

Datum för inlämning: 2012-01-18

Innehållsförteckning

Inledning

Som KME student är vår SAG, självständigt arbete på grundnivå, indelat i tre delar och skrivs vid tre olika tillfällen. Till den sista SAG:examinationen ville jag försöka knyta an till den första SAG:examinationen jag skrev, vilket handlade om klassrumsregler. Eftersom vi själva som pedagoger och hur vi agerar i klassrummet stod i centrum för detta skrivande, ville jag skriva om något som stod mig nära och som jag ansåg skulle ge mig den bästa förutsättningen att utvecklas. Därför valde jag att titta på hur jag som pedagog tillämpar värdegrunden i klassrummet. I läroplanen står följande nedskrivet:

Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. (2011:7)

Eftersom vårt samhälle bygger på denna värdegrund är den en viktig del i skolan därför anser jag att hur jag som lärare tillämpar värdegrunden är en mycket viktig del i min lärarroll. Det är även viktigt, om inte viktigare, för mig som student med KME som huvudämne, som inte alltid ses som en riktig lärarutbildning, att ha en god grund att stå på och att visa att jag kommer bli en duktig och bra lärare/pedagog även om jag inte har något ”riktigt” ämne (Aulin-Gråhamn m.fl. 2004). Därför blev min frågeställning: Hur tillämpar jag värdegrunden i klassrummet?

Metod

Aktionsforskning är ett arbetsätt som bygger på ”relation mellan tänkandet om praktiken och handlandet i praktiken” (Rönnerman m.fl. 2004:13) och används för att ”utveckla och förändra verksamheten” (Rönnerman m.fl. 2004:13). Aktionsforskning är ett bra sätt om jag som pedagog vill utveckla både mig som pedagog, hur jag undervisar i klassrummet samt hur jag kan ändra klassrummet så eleverna lär bättre (Rönnerman m.fl. 2004). Eftersom jag vill få syn på hur jag som pedagog är i klassrummet valde jag därför att inspireras av denna metod. Dock är aktionsforskning ett långsiktigt arbete där jag som lärare/pedagog samarbetar med andra på skolan och/eller forskare för att komma fram till hur jag som lärare/pedagog kan förhöja undervisningen i klassrummet (Rönnerman m.fl. 2004).

Min egen observation genomfördes under två tillfällen; ett tillfälle skedde under en projektdag med tre kurskamrater och det andra tillfället skedde under en lektion på min praktikplats när jag höll i en engelskalektion. Efter båda tillfällena skrev jag ned många tankar och funderingar, samt försökte se tillbaka på vad som hade hänt och rekonstruera förloppet i mitt minne. Detta gjorde att jag kunde gå tillbaka till mina egna anteckningar och se vad jag tyckte hände och hur jag tänkte. Att försöka återskapa scenerna, så pass snabbt efter det hade hänt, i mitt inre gjorde att jag såg mig själv i ett tredje perspektiv. Under det första tillfället tog jag ljudupptagningar på min mobiltelefon för att höra hur jag interagerar med eleverna. Det togs även foton, dock var dessa menade för projektet som genomfördes mer än till oss som lärarstudenter. Vid det andra tillfället skrev min handledare på praktiken anteckningar om mig, vilka jag bad att få titta på efter lektionens slut. Det material jag fick fram satte jag mig med och tittade igenom, jag läste även litteraturen som jag ansåg skulle hjälpa mig i detta avseende. Eftersom jag ville att denna tredje del av SAG:en skulle knytas an med den första delen läste jag även igenom den texten för att se vad jag tog upp och se vilka böcker som jag använde då.

Det inspelade ljudet var uppdelat i tre delar á cirka 15 minuter var. Jag lyssnade igenom dessa och försökte samtidigt skriva ned det jag tyckte passade till denna text, så som vad jag sa och hur jag sa det. Under tiden min analys tog form dök det upp frågor som jag ansåg var intressanta att försöka svara på eller åtminstone beröra och fundera över.

Frågor som dök upp

- I vilket sammanhang säger jag något positivt till en elev?
- I vilket sammanhang säger jag något negativt till en elev?

Resultat

Genom att lyssna på och skriva ned hur jag reagerar och pratar med eleverna, samt att läsa hur jag var under min lektion på min praktikplats fick jag reda på mycket mer om mig själv som pedagog/lärare. Jag försöker få alla elever att komma till tals under lektionens- och projektets gång, även de som inte räcker upp handen utan sitter tyst. Dock kanske jag försöker få med de tysta barnen så pass mycket att jag ibland missar dem som faktiskt kan och räcker upp handen. Under engelska lektionen försökte jag motverka tendenser till mobbning genom att förklara i början av en övning vad som händer ifall någon till exempel skrattar och retas, det vill säga förklara reglerna tidigt för barnen.

Genom att lyssna på det inspelade ljudet, från projektet, och skriva ned hur många gånger jag säger något negativt samt positivt till elev och i vilket sammanhang kom jag fram till att de gånger jag säger något negativt är när, jag anser att, eleven brutit mot en oskriven regel (Wellros, 1998; Thornberg, 2006). Under projektet som genomfördes var det bland annat att inte röra en pappersblomma som låg i en skål med vatten. När jag sedan spolade tillbaka inspelningen insåg jag att jag inte en enda gång innan barnen skulle lägga i blomman sa att: ”När blomman är ilagd ska den inte röras, för då kanske experimentet inte fungerar”. Dock försökte jag förklara detta när blomman var i, men då var barnens nyfikenhet riktad mot blomman och inte mig.

Det positiva som sades var att försöka uppmuntra barnen att tänka så fritt som möjligt. Det var till exempel en elev som frågade om den fick måla blomman i så många olika färger som det gick, då svarade jag bara: ”Absolut, måla du.” Jag försökte även uppmuntra eleverna till att måla så tätt som möjligt, eftersom det vita papper som syntes igenom kunde få blomman att inte öppna sig eller sjunka.

Vid båda tillfällena försöker jag få eleverna att känna att ingenting som de föreslår är fel genom att säga: ”Nej, det var fel” och på så sätt trycka ned dem, utan jag försökte istället säga: ”Det var en bra gissning...” om jag var ute efter något rätt svar. Något jag också la märke till vid båda undervisningstillfällena var att när eleverna pratade samtidigt, istället för att förklara att vi ska lyssna på varandra och att vi pratar en i taget så alla kan höra, sa jag helt enkelt ”en i taget, en i taget”. Inte hjälpte detta till med att eleverna började prata en i taget, för inte kunde de ana att jag menade att de skulle prata en i taget eftersom jag inte hade nämnt det någon gång.

Diskussion

Som lärare/pedagog har jag även en fostringsroll inom skolverksamheten (Carlgren m.fl. 1999; Evenshaug & Hallen, 2001; Skolverket, 2002; Thornberg, 2006) och värdegrunden anser jag vara ett av det viktigaste vi ska lära ut. Värdegrunden är bland annat den etik och demokratiska politik som Sverige, och lagarna, vilar på (skolverket, 2011; wikipedia.org). Eftersom klassrumsreglerna som sitter uppe bygger på denna etik anser jag att de är en viktig del i skolsammanhang, framförallt idag i vårt mångkulturella samhälle. Lahdenperä m.fl. (2004) skriver ”för att kunna tolka koder från andra kulturer måste man känna till dess spelregler, värdesystem och normer” (s.41). Aulin-Gråhamn m.fl (2004) förklarar att kultur är ”alla sätt på vilka vi skapar betydelser, kommunicerar med varandra och organiserar det sociala livet” (s.99). Men om personerna inte spelar samma spelregler, inte kommunicerar på samma sätt eller inte heller delar på samma normer och värdesystem, då har vi som

pedagoger/lärare ännu ett arbete framför oss. Skolan är en plats där många olika kulturer samlas och möts, de olika kulturerna har inom sig bland annat olika värdegrunder och normer. För att dessa kulturer inte ska krocka med varandra är det viktigt som pedagog/lärare att arbeta med förståelse för varje individs lika värde (skolverket, 2011). Ordet kultur är ett stort begrepp och jag anser att det är viktigt som pedagog/lärare att vara medveten om detta när jag tittar både på hur jag undervisar men även hur jag samspelar med eleverna. Lahdenperä (2004) berättar om en pojke som tyckte att en annan elevs målarritningar var mycket finare än hans egna. I hans kultur tillhörde allt alla, så han tog pennorna. När fröken sen gav honom ett tillrättavisande visste pojken inte vad han hade gjort för fel. Detta är bara en händelse som Lahdenperä (2004) skriver om, men visar på hur jag som pedagog/lärare borde studera om folks/elevs olika kulturer innan jag tillrättavisar en elev, eller i alla fall få klart för mig varför eleven i fråga gjorde som han/hon gjorde. På min praktikplats satte jag mig ned med de eleverna jag hade svårt för att placera/hantera/lista ut, och hjälpte dem med lektionsmaterialet, på så sätt lärde jag mig hur de tänker och vilka värden och normer de har. Även om jag vill göra detta när jag får en egen klass i framtiden, vet jag att det kommer bli svårt att hinna med. Lahdenperä m.fl. (2004) skriver att ”goda lärandemiljöer är helt enkelt miljöer där man kan lära sig och lära sig det som är viktigt att lära sig” (s.62). Läraren anser jag är den viktigaste delen i lärandemiljön, om inte läraren är bra är inte undervisningen bra. Genom att ge positiv feedback försökte jag få eleverna att känna att det de gjorde var viktigt och att det de gjorde var de bäst på. Jag anser även att positiv feedback är ett bra sätt att få eleverna att må bra med sig själva och på så sätt höja deras självkänsla. Som jag skrev ovan var den negativa feedbacken som gavs när jag ansåg att en elev hade brutit mot en oskriven regel, eller när eleverna pratade samtidigt och jag försökte urskilja varje elevs uttalande. Under min praktik har jag lagt märke till att tillrättavisar jag en elev muntligt många gånger, börjar de andra eleverna också säga till den eleven när han/hon blir jobbig i deras ögon. Detta får mig att fundera på hur jag kan säga till en elev utan att de andra eleverna tar efter. Min handledare hade ett förslag och det var att tillrättavisa eleven med kroppen, att till exempel hålla upp en arm och vrida överkroppen ifrån eleven så att eleven förstår att denne stör. Detta fungerade mycket bra på en elev i klassen som inte förstod när han pratade för mycket rakt ut. En del av värdegrunden är att respektera människans egenvärde (skolverket, 2011), bryter man mot detta anser jag att det är mobbning, ”sådana tendenser ska aktivt motverkas” (skolverket, 2011:8) står det skrivet i läroplanen. Att motverka kränkande behandlingar anser jag alltid vara viktigt, och att förklara reglerna innan en ny del i en lektion tar plats visade sig vara ett bra sätt, för denna klass, att inte få eleverna att skratta åt varandra utan med varandra. Även att jag och min handledare deltog i passet hjälpte de mer blyga eleverna att våga delta, även genom att skratta åt oss själva gjorde det lättare. Både min mentor och min handledare sa att jag var duktig på att se alla eleverna och ge dem respons att jag har sett och hört vad de sa. Men som jag skrev ovan kan jag själv känna att, eftersom jag var ett tyst barn själv som liten har jag lättare att se dessa elever och kanske missa de andra som räcker upp handen och kan svaret. Avslutningsvis skulle jag vilja åter igen ställa mig frågan, samt försöka sammanfatta svaret: Hur tillämpar jag värdegrunden i klassrummet? Som pedagog/lärare försöker jag gå efter vad jag anser känns rätt och fel, även om detta inte är det optimala tillvägagångssättet, jag vet vad som är tillåtet och inte tillåtet enligt lag, dock måste jag bli bättre på att motivera mina val för eleverna när de frågar varför. Som jag nämnde ovan bygger den svenska skolan på den svenska värdegrunden (skolverket, 2011) och därför anser jag att det är svårt att få reda på hur jag som lärare tillämpar den eftersom jag är uppvuxen med den och har aldrig riktigt reflekterat över varför jag gör som jag gör. Dessutom anser jag att två tillfällen är en knapp tid att få reda på något som genomsyrar hela det svenska samhället. Jag hoppas bara att värdegrunden är så pass djupt inom mig att jag agerar genom den utan att behöva fundera

över det. Dock har det varit lärorikt för mig att titta på hur jag agerar mot eleverna för att på så sätt få reda på hur jag som pedagog/lärare kan utvecklas på bästa sätt.

Referenslista

Böcker

Aulin-Gråhamn, Lena, Persson, Magnus & Thavenius, Jan (2004). *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur

Carlgren, Ingrid (red.) (1999). *Miljöer för lärande*. Lund: Studentlitteratur

Evenshaug, Oddbjørn & Hallen, Dag (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Lahdenperä, Pirjo (red.) (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur

Rönnerman, Karin, Tornberg, Gunbritt, Axén, Ulla, Bergström, Kerstin, Nyberg, Eva, Söderström, Åsa, Folkesson, Lena, Olin, Anette, Nylund, Jan, Eriksson, Anita, Westberg, Lotten & Berlin, Johan (red.) (2004). *Aktionsforskning i praktiken: erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur

Thornberg, Robert (2006). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur

Internet

Skolverket (2002). *Att bedöma eller döma. Tio artiklar om bedömning och betygssättning*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=933>

Hämtad: 2011-11-03

Skolverket (2011). Läroplan: Lgr11
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Hämtad: 2011-10-03

Wikipedia. Värdegrund.
<http://sv.wikipedia.org/wiki/V%C3%A4rdegrund>

Hämtad: 2011-12-21

Senast ändrad: 2011-08-23